

OBSAH

Úvodník Úvodní slovo	3
Rozhovor R.D. Zdeněk Maryška: Oběť jako dar poutnímu místu a Matce Boží	4
P. Jozef Kujan SDB: Dodnes zaznívá z Filipova poselství velmi lákavé	14
Představujeme Poutní místo Filipov	10
Duchovní slovo Pastýřský list biskupa Jana Baxanta	16
Církevní stavby v diecézi S Radkem Rejškem za zvony kostelů litoměřické diecéze: Za zvony cestou necestou	17
Osobnost Vinzenc Luksch	18
Charita Diecézní charita Litoměřice	20
Pozvánky Knižní nabídka	22
Fotogalerie 150 let poutního místa Filipov: Výroční poutní slavnost 13. ledna 2016	23

Fotografie na titulní straně časopisu:
Socha Panny Marie Filipovské v milostné kapli ve Filipově
Foto Jiří Stejskal
*Fotografie bez uvedení autora
Jana Michálková
a Miroslav Zelenka*

ZDISLAVA

časopis litoměřické diecéze
20. ročník • 8. číslo • 20 Kč

150 let Filipova

Ve dnech 12. a 13. září 2016 se uskuteční česko-německá konference 150 let Filipova. Hlavním dnem bude pondělí 12. září 2016, kdy se v Domě Českého Švýcarska v Krásné Lípě sejdou odborníci, zájemci a příznivci poutního místa ve Filipově, aby hovořili o filipovských událostech z roku 1866 a zhodnotili jejich význam. Zaměření konference bude teologické, historické a kulturní, s akcentem na filipovské události. Jelikož se v souvislosti s mariánským zjevením a uzdravením dívky Magdaleny Kade 13. ledna 1866 objevují pochybnosti, bude cílem konference nejenom připomenout důležitost poutního místa, jeho tradici a historii, včetně působení řeholních řádů, ale také přispět k diskusi o těchto událostech na základě studia dochovaných archivních pramenů jak archivářem, tak lékařem.

Konference se zúčastní litoměřický biskup Mons. Mgr. Jan Baxant. Přednášky přislíbili přední čeští teologové, mezi které patří děkan Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze ThLic. Prokop Brož, Th.D., doc. Josef Hřebík, Th.D., S.S.L., rovněž z Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, generální vikář litoměřické diecéze ThLic. Stanislav Příbyl, Th.D., CSsR, významní litoměřičtí lékaři MUDr. Milan Zbořil, OSGM, a MUDr. Jan Zbořil, Dr. Gerburg Thunig-Nittner z Ackermann-Gemeinde, Mag. Dr. Theol. Martin Leitgob, CSsR, Benno Beneš, SDB, Mgr. Jan Kvapil, Ph.D., z ústecké Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Mgr. Klára Mágrová z Římskokatolické farnosti Jiřkov a Mgr. Martin Barus z Biskupství litoměřického.

Po skončení konference se uskuteční v kostele sv. Maří Magdalény v Krásné Lípě koncert duchovní hudby Vilémovského chrámového sboru, Mikulášovickeho sboru a pěvců ze Sebnitz a Neustadtu a Rumburského komorního orchestru.

Rok 2016 je nejen připomínkou 150 let od události z 13. ledna 1866, ale také výročí korunovace sošky Panny Marie Filipovské z 12. září 1926. Na 13. září 2016 je plánována pro účastníky konference komentovaná prohlídka baziliky minor Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipově a pro všechny zájemce slavnostní bohoslužba, připomínající výročí filipovské sošky Panny Marie. Hlavním celebrantem bude emeritní biskup drážďansko-míšeňské diecéze Mons. Joachim Reinelt.

Konference je pořádána ve spolupráci s Římskokatolickou farností Jiřkov, která se o filipovskou baziliku stará. Mezi významné partnery patří spolek Ackermann-Gemeinde, založený roku 1946 v Mnichově (od roku 1999 působí v České republice).

Registrace a bližší informace na www.dltm.cz/konference-filipov-2016

Jana Chadimová, Biskupství litoměřické

V dalším čísle Zdislavy

- » navštívíme manžele **Jarmilu a Josefa Waldmanovy**, kteří žijí v Pasekách nad Jizerou, a budeme s nimi mluvit o jejich životě s hudbou
- » zavítáme do farností **Paseky nad Jizerou a Bozkov**
- » přineseme duchovní slovo **P. Vojtěcha Suchého SJ**
- » představíme restaurátora **Petra Zemana**
- » ředitelka Oblastní charity Šluknov **Evelin Maria Habel** bude mluvit o svém životě v Česku a charitní práci, za níž získala Cenu Charity
- » budeme zjišťovat, jaké má **Farní charita Česká Lípa** zkušenosti s provozem sociálního podniku a sociální ubytovny
- » přineseme **pozvánky, zprávy z diecéze**, a pokud nám napíšete, i příspěvky vás, našich čtenářů

*Maria, Panno mocná, ty velká a slavná zástito soaté Círky,
ty podivuhodná pomocnice křesťanů,
ty samojediná potřela všechny bludy na celém světě,
ochraň nás před nepřítelem v našich úzkostech, v našich zápasech
a v našich tísňích, a v hodině smrti přijmi naši duši do ráje.
Amen.*

Sv. Jan Bosco

Oběť jako dar poutnímu místu a Matce Boží

Rok 2016 bude v poutním místě Filipov spojen s významnými výročími. Ve středu 13. ledna uplyne 150 let od zjevení Panny Marie ve Filipově (1866) a uzdravení Marie Magdaleny Kade. Římskokatolická farnost Jiříkov si také připomene 90 let od povýšení poutního kostela na baziliku minor Panny Marie Pomocnice křesťanů (1926).

Oslavám jubilea bude patřit celý rok.

Jaká je minulost a současnost tohoto poutního místa? V následujících řádcích se vám je pokusíme přiblížit.

Pane děkane, nedávno jsme navštívili Filipov a překvapilo nás, jak zachovalé jsou interiéry tamní kaple a baziliky. Přitom jejich oprava probíhala před třiceti lety, za vašeho působení ve Filipově...

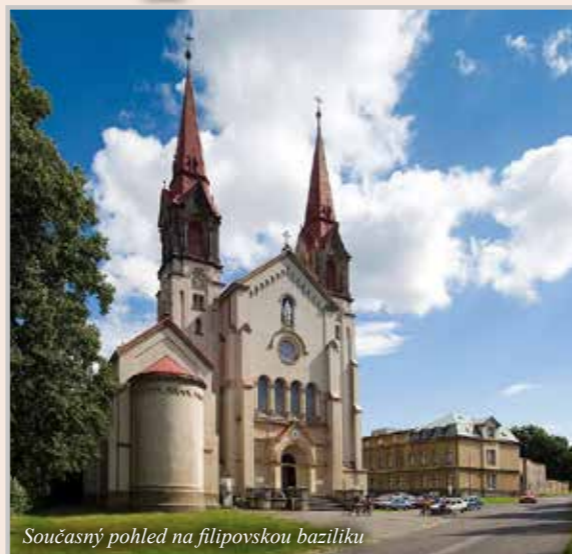
Je to pořád jako nové. Dělá mi velikou radost, že práce, která tam byla odvedena, se odráží v pozitivním smyslu až do současné doby. Když tam vstoupím, hned se mi vybaví všechno, co se tam konalo. Kdybych ale předem věděl, co všechno to bude obnášet, nevím, jestli bych se do toho pouštěl.

Mohl byste zavzpomínat na to, jak generální oprava probíhala? Jak dlouho trvala?

Šest let. Každý rok se opravovala jedna část. Začínali jsme v roce 1979 kaplí. Na ní jsme si chtěli vyzkoušet, jak to bude vypadat a jak rychle se nám to podaří udělat. Začali jsme začátkem května a už 15. srpna byla hotová. Za tři měsíce. Lešení jsme stavěli ve dvou – já s údržbářem z charity. Když se potom opravovala bazilika, zedníci nám řekli, že na takové lešení nevlezou, že by je to stálo život.

Okna jsem osobně přesklíval. Byly tam vitráže, už dost rozbité, protože v klášteře byla po válce armáda a ti to tam dost potloukli. Řekl jsem si, že tam toto nemůžeme nechat. Byla tam totiž dost velká zima a vítr.

Možná jsem měl na kapli ještě sklenáře, ale už přesně nevím. V Jiříkově to byl takový starší pán, a poněvadž už nebyl schopen dostat se do výšky, řekl mi, že by to udělal, ale v dílně. Já na to, že to nejde, a tak mě naučil řezat sklo. V NDR [Německá demokratická republika – pozn.] jsem si koupil nože, tam je prodávali za tři marky, a naučil jsem se to na takových malých tabulkách. On mi tehdy prodal velké tabule – ruské sklo, na jedné straně byl vzorek a na druhé straně bylo holé a hladké. Tam se to dalo řezat. Tak jsem se to naučil a přesklíval celou baziliku. Ale nebylo to tak strašné, jednalo se o velká skla. Okno se skládalo, myslím, ze šesti částí a muselo se zakytovat po

Současný pohled na filipovskou baziliku

částech. Nikdy jsem u toho nechtěl nikoho mít, protože já jsem si s tím hrál a věděl jsem, že se mi to podaří udělat. Mám ale dojem, že kapli dělal ten pán. V řemesle mu pomáhal i jeho manželka.

Dělal jsem to rád, poněvadž jsem mohl. Ještě jsem měl sílu a zdraví. Díky Bohu. Hrál jsem si s tím, nijak jsem nespěchal. Nebylo ani tolik práce, nebylo tolik pohřbů. Vstával jsem v pět ráno, v šest hodin jsem musel být u oltáře u sester [boromejek – pozn.]. Potom jsem se u nich nasnídal, šel se domů převléknout a jel do Filipova, kde jsem byl až do večera.

Jednou přijela jedna Němka – darovala mi hodinky – a ptala se, zda bych něco nepotřeboval. A já že ano. Ona na to: Všechno, co potřebujete, zařídím. Řekl jsem: Když tady pracujeme – to jsme už dělali na lešení a bylo nás tam třeba pět šest –, tak abychom nemuseli chodit na oběd, rádi bychom si tady udělali polévku. Kdybyste mi poslala ty sáčkové polévky... No to je pro mě maličkost, řekla.

Přišla mi pak ohromná bedna, bylo v ní snad dvě stě polévek, jestli ne víc – asi tři nebo čtyři druhy. Zavedli jsme do sakristie vodu a deně si tam polévky vařili. Od sester jsem měl vždycky housky, tak jsme

všechno zvládli. To byly časy. Člověk neměl takové požadavky, šlo jen o to, abychom neměli hlad. A mně tyto polévky velmi chutnaly a chutnají mi dodnes.

Jaké těžkosti opravu provázely?

Venek jsme začali opravovat v roce 1980. Začínali jsme portálem, ale protože zedníci nechtěli na to naše lešení vstoupit, musel jsem shánět někoho, kdo nám ho postaví. Kdybych si na to bral lešenáře, nedoplatil bych se. Sehnali jsme tedy velmi dobré mladé tesaře, kteří nám lešení vždycky postavili, i když jsme si ho pak už bourali sami. Něco to stálo, ale zase to bylo bezpečné.

Věže baziliky jsou šedesát metrů vysoké, opravovali jsme je hned ze začátku, když jsem se nastěhoval, za pomoci pokrývačů z Tanvaldu. Sehnali plech, přijeli, začali s oplechováním věží, jenže ve Filipově bývá dost silný vítr a ten jim ty hliníkové šablony odnášel až do Německa. Práce se tak přesunuly do dalšího roku.

Pak se stal ještě jeden malér, ten ale byl rovněž řízením Božím. Před vchodem do baziliky byl takový balkon, vstupní brána, ve velmi špatném stavu. Kameny potlučené, nevypadalo to dobře. Nechal jsem objednat kameny, abych ho nechal udělat úplně nový. A byli tam tací, kteří říkali: Vždyt nemáte tolik peněz, a on je ještě dobrý, nechte to být... Říkal jsem si, že uvidíme, až bude hotová fasáda, někdy v září nebo v říjnu.

A představte si, že jsem měl ve Filipově objednané křtiny na 28. října. Když jsem přijížděl k bazilice, dívám se na ten balkon – a všechny ty kameny byly dole. Prohlížím to a říkám si: Jestli tohle někdo udělal schválně... Nevěděl jsem, jak si to vysvětlit. Potom přišel nějaký pán a říká: Je to škoda, že? Já vám řeknu, jak se to stalo. Ode dneška tu začaly jezdit ty dlouhé autobusy-harmoniky. Jeden se otáčel, vjel do toho a celý balkon zboural. Tak jsem si řekl: To je řízení Boží!

Byla tam jedna firma – Jawa Filipov – a tam byl výrobní vedoucí. Šel jsem za ním a on hned druhý den vzal Destu [vysokozdvíhací vozík – pozn.] a ty kameny odklidil. Říkal jsem si: Nyní se to má opravit a má se to udělat úplně nové. Pán Bůh to chce a Panna Maria taky. Udělali jsme to nové – a balkon zaplatila ČSAD.

Čelili jste nějakým omezením?

Když jsem začínal, a možná, když už jsme opravovali, řekl mi církevní tajemník: Dělejte si tady, co chcete, ale jen od nás nechtějte peníze. – A to proto, že to nebyla památka. Dodnes není v soupisu památek. Zrovna nedávno tu byl někdo od památkového úřadu, tak jsem se ho ptal, jestli už stoleté kostely by dnes mohly být památkou. Řekl, že ano, ale že by musely být opravu něčím výjimečné. Ve Filipově ovšem nic tak výjimečného není. Filipov je specifický, nedá se s ničím jiným srovnat, ale po umělecké stránce tam prakticky nic není. Je to obraz té doby. Nic víc. Proto jsme si tam také mohli dělat, co jsme chtěli. Jedinou pochybnost mi dal tajemník, když jsme dělali fasádu. Řekl jsem, že tam budeme dávat břizolit, a on na to, abychom napsali na okres. Řekl jsem, že břizolit tam byl sto let a nikdy se neměnil za něco jiného. Z okresu mi odpověděli, že ho tam můžu dát. Břizolit tam byl, když se to postavilo, a pak se to dělalo ještě jednou po padesáti letech, čili toto byla třetí obnova fasády. Břizolit je nejtrvanlivější. Jediná závada je, že se zašpiní od prachu a od aut, protože to je u silnice. Přidávali jsme do něj bílý cement – pětikilové sáčky jsem si koupil až v České Lípě, aby kostel opravdu svítil. Bílý cement je nejtvrdší a absolutně čistý. Dneska už je to nanic, protože je to tmavé.

Já měl ten břizolit už hotový z Rumburku z jedné stavebnin, objednával jsem si ho na začát-

Oprava interiéru baziliky před rokem 1985

ku, když jsme s opravou začali. To bylo ale pytlů! Asi tři vagony. Prodávač ve stavebninách mi řekl: Lidi chtějí taky stavět. Když si ho ale vezmete brzy zjara, tak vám ho nechám. – Tehdy jsem mu za to něco dal, a on mi ho opravdu nechal. A z vagonů, jak mu přijely, jsme to rovnou dávali do nákladáku a vezlo se to do Filipova. Nikdo k tomu

R.D. Zdeněk Maryška, děkan v Sobotce na Turnovsku, působil ve Filipově v letech 1975–1990. Za jeho kněžské služby zde probíhala generální oprava baziliky a kaple. Trvala plných šest let. Bazilika byla následně otevřena při slavnosti korunovace milostné sochy Panny Marie v jubilejním roce 1985, sto let od jejího postavení a posvěcení. Ptali jsme se, jak na tuto etapu svého života vzpomíná?

Shromáždění kněží a věřících před filipovskou bazilikou při slavnosti korunovaci milostné sochy P. Marie 16. června 1985

150. výročí poutního místa Filipov (1866–2016)

Oběť jako dar poutnímu místu a Matce Boží

ale nic neřikal a dopadlo to vždycky dobře. Takto to bylo i s cemen-tem a s dalším materiálem, který jsme potřebovali. Vždycky jsem sehnal lidi. Nemyslím, že by to byli věřící, ale přeci jen Filipov byl známý a každý věděl, že je potřeba ho opravit. A že se něco opravuje.

Celý objekt, všechno zvenčí i zevnitř, jsme udělali z darů. Ani z biskupství jsme nedostali ani korunku. A já jsem ani nepotřeboval žádat, poněvadž mi všechno dávali lidi.

mecka. Byl to jeden, který byl ve vedení Ackermann-Gemeinde, a ten mi šel velmi na ruku. Slíbil mi, že se o korunku postarají, že ji zaplatí a že se mi také postarají o to, aby se přivezla.

Státní úřady o tom věděly, protože mi bylo jasné, že toto nejde zapřít. Jednak jsem věděl, že při slavnosti tam budou hlídat, a taky hlídali, takže by byl malér, kdyby něco nevěděli. A nakonec nic na tom nebylo. Tak tu korunku tedy přivezli. Když ale viděli, co tam bylo za hlídače...

Slavnost korunovace Panny Marie Filipovské byla dohodnuta už dlouho dopředu – na 3. května. A 3. května byl pátek. Byl to ovšem sváteční den, protože byly nějaké přesuny volna místo 1. května. Udělal jsem to na pátek, protože jsem věděl, že v neděli mi

žádní kněží neprijdou. A už nevím, proč jsme to nedělali v sobotu.

Slíbili mi tedy, že přijedou na tu slavnost a přivezou mi korunku. Já jsem tehdy jel do Rumburku a dívali jsme se, až ten autobus přijede, protože měli být ubytovaní v Lužanu [hotel – pozn.]. Přijely asi tři

autobusy západních Němců, jenže já jsem se bál k nim vůbec jít, protože jsem věděl, že tam někde budou hlídat a budou zjišťovat, s kým budou mluvit a co se tam bude dít, když tam tolik Němců přijede, teď oni měli ty jejich parádní autobusy... A tak jsem to jenom pozoroval přes náměstí z druhého chodníku – myslím, že jsme tam ještě byli s Jirkou Chlumem – a ani jsem k nim nešel. A nejhorší bylo to, že odjeli a nic mi nepřivezli.

Ale to jsem vám ještě neřekl, že mi toho třetího z okresu tu slavnost zakázali. To byl snad největší malér, který se stal. Mám o tom takové pojednání, kde to všechno píše, potom vám ho dám.

Proč úřady pořádání této slavnosti zakázaly?

Důvod neznám, nikdo mi ho neřekl. Ale mezitím bylo velikonocní pondělí, já jsem měl ve Filipově

Kardinál František Tomášek, hlavní celebrant při slavnosti korunovace milostné sochy Panny Marie 16. června 1985, vystupuje před filipovskou bazilikou z auta a zdraví se s poutníky

bogoslužby, a když jsme vycházeli z baziliky, najednou vidím, že přijíždí taková perfektní černá limuzína, a tak jsem čekal, protože jsem si říkal, že ti určitě jedou do Filipova. Čekal jsem, kdo to bude, a oni se mi představili dva světící biskupové – jeden z Berlína a jeden z Drážďan. Představte si, že už mi tehdy řekli, což jsem ani já nevěděl, že se ta slavnost nebude konat! Oni to věděli a já to nevěděl.

Tehdy jsem na faře ještě neměl telefon a několikrát mi volali na město na národní výbor, že se mnou chtějí mluvit z okresu. Jenže před tím byly svátky – Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota – a já jsem si říkal, no, co můžou chtít? Přece musí vědět, že máme svátky a že nemám čas někde chodit a vybavovat se s nimi. Nepředpokládal jsem vůbec, že by se jednalo o toto. Ale ti biskupové už to věděli. Říkal jsem: To snad není možné! Ptal jsem se jich, odkud to vědí, a oni na to, že od pana kardinála Tomáška. Takže on už to věděl.

Já jsem u něj byl na podzim, někdy v listopadu rok před tím, a dojednával jsem s ním jeho návštěvu u nás. Jednak jsem chtěl, aby tu na slavnost korunovace Panny Marie byl, a potom taky bylo potřeba posvětit oltář.

Pořád jsem tomu zákazu nemohl uvěřit. Vždyť jsem tomu dělal takovou propagaci! U nás i v Německu. Zval jsem lidi na slavnost a teď jsem byl v koncích. Říkal jsem si: Co teď udělat?

No, nechal jsem to, a v úterý ráno jsem volal na okres a mluvil se mnou už nejen církevní tajemník, ale i předseda okresu a řekl mi, abych okamžitě přijel k němu do Děčína. Tak jsem se sebral a jel jsem tedy do Děčína, a zastavil se u vikáře, u P. Mojžíra Melana, abych se zeptal, co se vlastně děje. A on mi povídá: Já ti to nebudu říkat, všechno se dozvíš na okrese. Já musím jít s tebou, asi tam bude víc lidí, tam se všechno dozvíš.

Tam tedy hlavně mluvil ten předseda Okresního národního výboru a řekl mi, že se ta slavnost nebude konat. Postavil mě před hotovou věc. A já jsem říkal, že to není možné. Nemohl jsem mu říct, že jsem tomu dělal propagaci, protože jsem to nechtěl ještě pokazit, ale řekl jsem, že s tím počítáme a že bych to nerad rušil. On mi potom už dost zobra řekl, že to musíme změnit. Ptal jsem se, proč? Na to

Slavnost korunovace milostné sochy Panny Marie 16. června 1985. Na snímku vlevo stojí kněží František Opletal, Zdeněk Maryška, zcela v popředí s knihou kanovník Václav Červinka. V pozadí nalevo od kardinála Františka Tomáška pak Alexej Baláz a Karel Havelka

odvětil, že má zprávu od pana kardinála, že on ten den nemůže přijet. To byl jediný důvod, který jsem se dozvěděl. Nato jsem odvětil, že je zajímavé, že to pan kardinál nesdělil mně a že to sdělil jim. On na to, že je jedno, kdo to komu řekl, ale že to zkrátka nebude. Na to jsem se zeptal, co mám dělat. On řekl, že oni tu slavnost nezakazují, ale že ji toho 3. května nedovolují.

Potom jsme tak o tom uvažovali a přišli jsme na to, že to bylo asi kvůli výročí osvobození, bylo 40 let od konce války [tj. 1985 –

pozn.], a že věděli, že do Filipova přijdou ti západní Němci, a poněvadž Filipov je na hranicích, tak se asi báli toho, že tam Němci něco ztropí. Jenže oni vůbec neměli takový úmysl ani důvod.

Byl jsem úplně bezmocný, nervy pryč, když mě slavnost 3. května zakázali, tak jsem řekl, že už musím jít. Na závěr mi bylo řečeno, ať si to vyjednám s panem kardinálem na jiný termín. Tak si představte, že jsme to museli změnit.

Dobré bylo to, že v Jiřkově byly sestry boromejky a že boromej-

Kardinál František Tomášek v kruhu kněží, vlevo od něj tehdejší litoměřický kapitulní vikář Josef Hendrich, vpravo za kytičí František Opletal

Oběť jako dar poutnímu místu a Matce Boží

ky taky byly u pana kardinála v arcibiskupském paláci. A ony se tam večer rozjely, aby se s panem kardinálem domluvily na nejbližším termínu, kdy by mohl přijet. On už musel z toho 3. května něco přesunout, to mi potom říkal, ale když slíbil ten Filipov, tak si řekl, že ho nezruší. Ale teď se toto stalo, takže tam stejně neměl dovoleno jet. Tak přišli s datem 16. června, ale s nedělí.

Já jsem tomu předsedovi ONV říkal: Ale podívejte se, tam přijedou lidi, poněvadž o tom termínu mluvíme nejméně dva roky. Už když jsme baziliku opravovali, museli jsme o nějakém termínu uvažovat. Chtěli, abych ty lidi odvolal. To ale nebylo možné, protože jsem nevěděl, komu všemu jsem to řekl. Na mé námitky řekl: Komu napíšete, tomu napíšete. Ostatní, když přijedou, tak přijedou. – Trochu jsem věděl, s kým jsem byl v kontaktu, tak jsem jim napsal, ať nejezdí, že se slavnost přesunuje na 16. června. Jenže oni už měli objednané autobusy. Bylo to snad to nejhroší, co jsem tam zažil.

Předseda mi ještě řekl, že ten den vůbec nesmím otvírat baziliku. Já jsem se ptal: A to mi berete státní souhlas? Já mám přece právo do kostela jít. On na to: Samozřejmě tam můžete, ale baziliku musíte nechat zavřenou. Řekl jsem jim: To vám nemohu slíbit. On odvětil: Tady pan církevní tajemník to bude hlídat, jak jste se podle našeho nařízení zařídil.

Apoštolský nuncius Giovanni Coppa a litoměřický biskup Josef Koukl přicházejí 26. května 1991 do filipovské baziliky k hlavní mši při první mezinárodní pouti polské, německé a české mládeže

Slavnost se ale nakonec konala. V čem je pro vás osobně Filipov tak významný?

Je to omilostněné místo – omilostněné tím zjevením. Jsou s ním spojena různá tělesná, duchovní a duševní uzdravení mnoha lidí. I já, když jsem byl nemocen, modlil jsem se za uzdravení k Panně Marii Filipovské...

Nechal jste tu kus života. Jak na léta spojená s opravou baziliky vzpomínáte?

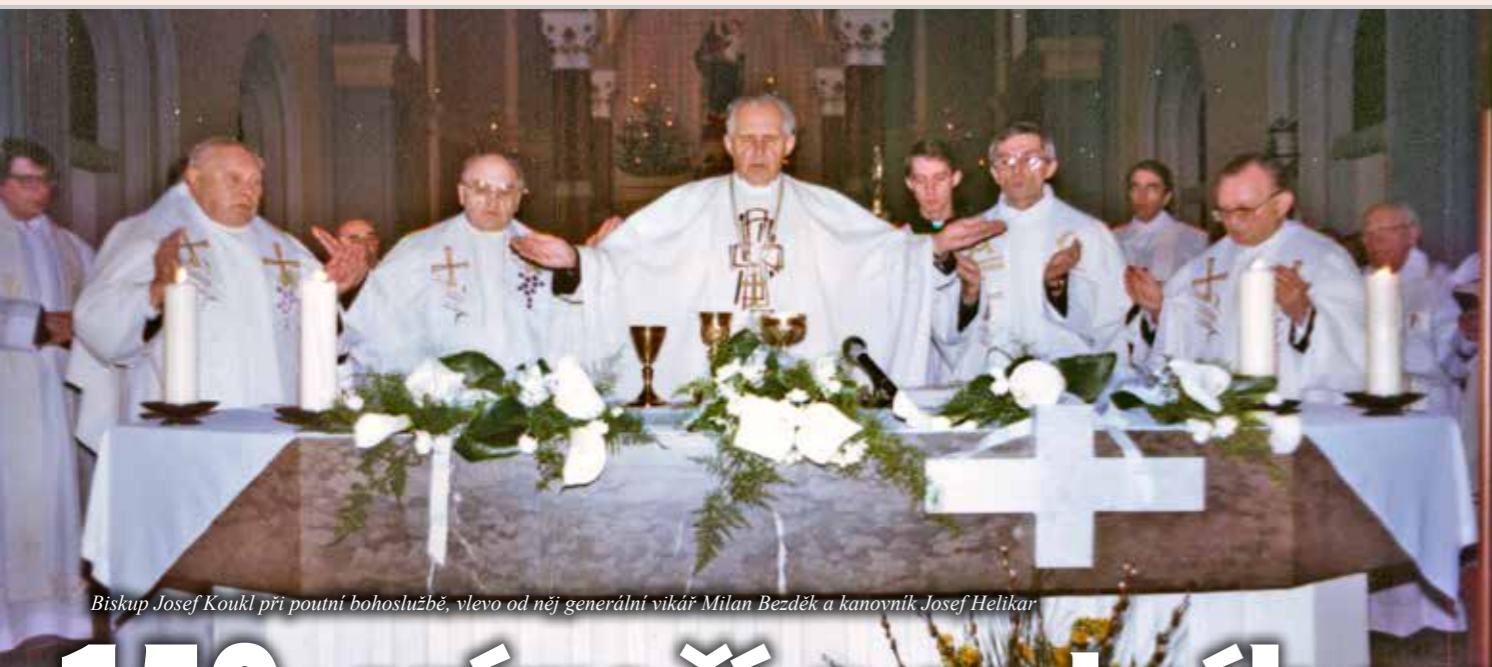
Kdybych věděl, co to bude všechno obnášet, asi bych nezačal.

Ptala se Jana Michálková a Martin Barus

Foto: archiv Biskupství litoměřického a ŘKF Jiříkov

Snímek z tradiční poutní bohoslužby

Biskup Josef Koukl při poutní bohoslužbě, vlevo od něj generální vikář Milan Bezděk a kanovník Josef Helikar

VÝROČÍ SLAVNOSTI VE FILIPOVÉ V NEDĚLI 16. ČERVNA 1985

V době, kdy už končila generální oprava filipovské baziliky (trvala plných 6 let), začátkem listopadu 1984 jsem osobně navštívil v arcibiskupském paláci v Praze pana kardinála Františka Tomáška, abych s ním dojednal jeho návštěvu na tomto poutním místě a abych jej požádal o první bohoslužby. Pan kardinál s pozváním rád souhlasil a tehdy jsme se rovněž dohodli na pevném datu začátkem mariánského měsíce května v následujícím roce 1985.

Slavnostní otevření baziliky Panny Marie Pomocnice křesťanů se tedy původně mělo konat už v pátek 3. května, kdy byl tehdy z neděle přesunutý den pracovního volna, a o kterém se předem mluvilo dlouhou dobu. Věřící z celého okolí i z dálky se těšili na tento den, měl jsem také hlášeno mnoho autobusů ze všech stran ČSR i NDR, ale 3 týdny před tímto datem ze strany státních úřadů nebyla slavnost povolena. Předběžně jsem se dozvěděl o tomto zákazu slavnosti od dvou biskupských sekretářů z NDR, kteří mě soukromě navštívili na velikonoční pondělí (8. 4.), ale já jsem tomu nechtěl věřit. Hned druhý den nato jsem byl předvolán k předsedovi ONV v Děčíně, kdy jsem se dozvěděl, že je to pravda, že se ve Filipové v tento den nesmějí nejen konat bohoslužby, ale že musí být dokonce bazilika zcela uzavřena. Když jsem vyžadoval vysvětlení, dostal jsem odpověď, že pan kardinál Tomášek, kterého jsme do Filipova pozvali, nemůže kvůli jiné povinnosti přijet??? Věděl jsem od samého začátku, že je to jen výmluva, i když jsem se ten pravý důvod nikdy nedozvěděl. Snad to mělo nějakou souvislost se 40. výročím osvobození a úřady se bály Němců, kteří se do Filipova ze všech stran chystali.

Dopadlo to nakonec tak, že jsem s okresním církevním tajemníkem nejen přece usmlouval otevření baziliky, ale dokonce i bohoslužby, které jsem ovšem mohl mít pouze já sám, a to u původního hlavního oltáře, tedy zády k lidu, i když se jich účastnil např. pan biskup Otčenášek a desítky kněží, kteří ale nesměli přistoupit k oltáři a se mnou koncelebrovat. Aby byl všeobecně znemožněn přístup do baziliky a vůbec do jejího okolí, tak už od 1. května byly umístěny na silnici 1 km z obou stran dopravní značky „zákaz zastavení“. Kdo v tomto prostoru zastavil, platil pokutu. Parkoviště byla daleko, lidé museli pěšky. Po celém okolí na silnicích byly velké kontroly občanských i řídičských průkazů, každého si zapisovali a zejména zdržovali, aby věřící nestihli začátek bohoslužby, který byl stanoven na 9,30 h. I přes všechny zákazy a překážky se ale bazilika do posledního místa v pátek 3. května zaplnila věřícími z Čech, Moravy, Slovenska, NDR i NSR, až jsem sám měl z toho určitou obavu. Na vše pečlivě však dohlížel od brzkého rána sám okresní církevní tajemník. A podle zkušeností jistě nejen on!

Bylo ihned samozřejmě tehdy jednáno s panem kardinálem Tomáškem o jiném vhodném termínu, který by byl pro něj nejpříjemnější, a to byla neděle 16. června, i když už ji měl předtím obsazenou. V té době jsme ještě totiž neměli biskupa a on byl jediný, kdo nám mohl posvětit nový mramorový obětní stůl a také zejména korunovat zlatou korunkou

filipovskou Madonu z milostné kaple. Korunka byla v dubnu t.r. nejprve dopravena do Říma, kde ji tehdejší papež Jan Pavel II. požehnal. Filipovu ji darovala katolická organizace Ackermann-Gemeinde z Mnichova a má 6 českých granátů. Tedy německé zlato a české granáty – jak je to jistě symbolické! K této slavnosti jsme mariánskou sochu, která je z kararského mramoru a kterou věnovala do milostné kaple při své pouti zbožná polská baronka Racsinská, přenesli z kaple do baziliky v blízkosti obětního stolu v presbytáři.

V sobotu 15. června odpoledne jsme se pak sešli v bazilice nejprve ke zpívaným mariánským nešporám, které složil pro tuto naši slavnost P. Josef Olejník a kterým předsedal litoměřický kanovník Mons. Václav Červinka. V nádherně vyzdobeném interiéru před obětním stolem vynikala veliká váza, která obsahovala 100 růží a ty nám připomínaly 100 let od postavení a posvěcení filipovské baziliky, k čemuž nás také vedla generální oprava interiéru i exteriéru tohoto kostela.

A tak se přiblížila neděle a všichni jsme v radostné a slavnostní náladě, už bez nějakých mimořádných kontrol a překážek, opět v přeplněné bazilice, přivítali konečně pana kardinála Františka Tomáška, několik kapitulních vikářů, desítky kněží, ti už také tento den mohli všichni koncelebrovat, ale i svatojakubský chrámový sbor a orchestr s dirigentem panem Josefem Herclm z Prahy, kteří provedli Mši D-dur Antonína Dvořáka a závěrem Dvořákovu Te Deum. Na tuto slavnost přijeli z tehdejší NDR 2 světící biskupové – z Berlína a z Draždan, ovšem ti nesměli k oltáři, poněvadž nedostali k tomu potřebný „státní souhlas“.

Byl to nezapomenutelný den pro každého, kdo slyšel osobně bezprostředně a nebojácně kázat pana kardinála Tomáška, jehož slova byla několikrát přerušována potleskem a po třech hodinách slavnosti, když odcházeli s kyticí růží, se zdálo, že potlesk nepřestane vůbec a ten pak pokračoval ještě dále venku při zaplněném prostranství, poněvadž se všichni ani do vnitřku baziliky na bohoslužby nevešli.

Tento den ještě jistě dosud žije ve vzpomínkách těch, kteří se ho osobně tehdy účastnili, ale myslíme při tom zejména na ty, kteří svou obětavostí a láskou k tomuto poutnímu místu a k Matce Boží, která si toto místo v roce 1866 zvolila, darovali nespočítatelné hodiny nelehké dobrovolné práce, ale hlavně dostatek finančních prostředků, aby k obnově tohoto díla v letech 1979–84 mohlo vůbec dojít. Mnozí z těchto obětavých dobrovolných pracovníků už nejsou bohužel dnes mezi námi, ale věříme, že svou odměnu dostali v nebesích. Na ty, kteří dosud žijí, myslím ale stejně také, poněvadž bez společné práce nás všech bychom neprožili onen slavný den – neděli 16. června 1985, ale neměli bychom ani dosud stále krásnou poutní baziliku Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipové.

P. Zdeněk Maryška, t.č. děkan v Sobotce
(Vzpomínka k 25. výročí dokončení opravy baziliky ve Filipové 16. 6. 1985)

150. výročí poutního místa Filipov (1866–2016)

150 let poutního místa Filipov

Filipov je nejmladším mariánským poutním místem v naší diecézi, jediným mariánským poutním místem, které vzniklo v Čechách v 19. století. Patří k významným sakrálním památkám Českého Švýcarska.

Díky opakujícím se zprávám o uzdravení nemocných na přímluvu Panny Marie byl počátkem 20. století nazýván „Lurdy severních Čech“ (případně „Malé Lurdy“, „Rakouské Lurdy“). Do poutního kostela přicházelo údajně na sto tisíc poutníků ročně. Našli bychom mezi nimi poutníky z dnešního Česka, Saska, Slezska, Rakouska i Maďarska. Zprávy o uzdravení na přímluvu Panny Marie Filipovské přicházely i ze zámoří.

Poutní místo Filipov v současnosti

Filipov je významným mariánským poutním místem spjatým se zjevením Panny Marie dne 13. ledna 1866 a zázračným uzdravením Marie Magdaleny Kade. V monumentálním poutním kostele s čestným titulem *basilica minor* se konají pravidelné česko-německé mše svaté. V průběhu roku sem míří posluchači varhanních koncertů.

Filipov patří k nejmladším mariánským poutním místům v litoměřické diecézi. Poutní kostel je cennou sakrální památkou severních Čech. Baziliku minor spravuje Římskokatolická farnost Jiřkov.

Stavba milostné kaple a poutního kostela ve Filipově

Poutní místo Filipov bylo vybudováno přímo na místě, kde se roku 1866 zjevila Panna Maria a uzdravila Magdalenu Kade. Iniciátorem výstavby a stavebníkem byl Franz Storch, kaplan v Jiřkově. Výstavba

Milostný domek čp 63 ve Filipově po zjevení Panny Marie mezi lety 1866 až 1870

milostné kaple a kostela trvala celkem patnáct let – od roku 1870 do roku 1885. Základní kámen kaple Uzdravení nemocných byl položen roku 1870. Kapli požehnal za asistence osmnácti kněží dne 13. ledna 1873 okrskový vikář a děkan Franz Schubert z Jiřkova. Slavnostního okamžiku se zúčastnilo na dvacet tisíc poutníků. V těsné blízkosti stojící kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů požehnal dne

11. října 1885 litoměřický biskup Emanuel Schöbel, velký příznivec poutního místa Filipov.

Stavební plány kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů a milostné kaple Uzdravení nemocných poskytl v roce 1868 architekt Franz Hutzler z Vídně. Plány zhotovil bez nároku na honorář. Stavbu milostné kaple řídil od roku 1870 architekt a stavitel Gustav Sachers z Liberce.

V roce 1873 stihl ještě zahájit stavbu kostela, dílo však již nedokončil. Po jeho předčasném úmrtí řídil stavbu stavitel Josef Hampel z Rumburku.

Stavba kaple a kostela ve Filipově včetně pořízení vnitřního vybavení byla finančně velmi nákladná. Hradila se převážně z darů mnoha často anonymních dárců, dále z příspěvků jiřkovské farnosti a výtěžku z prodeje brožur, které psal P. Franz Storch a další kněží. Mezi dárci bychom mimo jiné našli i rakouského císaře a českého krále Ferdinanda I. Dobrotivého a jeho manželku Marii Annu Savojskou a rakouskou císařovnu Karolínu Augustu Bavorskou. Celá stavba filipovského kostela přišla na 292 000 zlatých.

Kaple Uzdravení nemocných

Poloha milostné kaple ve Filipově byla zvolena záměrně. Respektuje dispozici a rozměry obytné světnice původního domku čp. 63 rodiny Kade. Při stavbě se zachovala širší obytná světnice domku (5,5 m), kaple se však prodloužila směrem k jihovýchodu na 17 m.

Místo zjevení Panny Marie se nachází uprostřed před oltářem a kněz při mši stojí vždy před ním. Součástí oltáře se sochou Panny Marie

Obec Filipov a kostel mezi lety 1909 až 1916. Sběrka Klára Mágrová

P. Franz Storch, portrét kaplana z Jiřkova

Filipovské je destička z bílého mramoru s nápisem „Mein Kind, von jetzt an heilt's“. Označuje místo, na němž v domku Magdaleny Kade stanula Panna Maria.

Původně byla milostná kaple přístupná samostatným vchodem. Dnes se do ní vstupuje po schodišti, které vede z poutního kostela. Zdi 12 m vysoké kaple jsou obloženy dlaždicemi se stylizovaným motivem růže. Okna jsou osazena vitrážemi. Naproti oltáři visí rozměrná mozaika, znázorňující scénu zjevení Panny Marie.

Kaple Uzdravení nemocných 13. 1. 2015. Foto Ivo Šafus

Socha Panny Marie Filipovské

Na oltáři v kapli Uzdravení nemocných je umístěna socha Panny Marie Filipovské. Socha z bílého kararského mramoru o výšce 86 cm byla zhotovena podle vidění Magdaleny Kade. Náklady na pořízení sochy hradila Karolína Wilhelmina hraběnka Raczynski. Panna Maria Filipovská je znázorněna v běloskvoucí bohatě zřasené říze, s rozpuštěnými vlasy a zlatou korunou. Socha není v pravém slova smyslu sochou milostnou, pouze připomíná památnou noc zjevení Panny Marie Magdaleny Kade.

Dvojí korunovace

V návaznosti na povýšení poutního kostela ve Filipově na baziliku minor – královský palác, obývaný Pannou Marií, Královnou nebes – došlo ke slavnostní korunovací sochy Panny Marie Filipovské. Stalo se tak 12. září 1926. Mši svatou celeburoval litoměřický biskup Josef Gross. Podle dochovaných zpráv se zdá, že korunovace sochy se plánovala již o deset let dříve. Proběhnout měla v květnu roku 1916 v souvislosti s jubilejním rokem a oslavami 50. výročí zjevení Panny Marie ve Filipově.

Socha Panny Marie Filipovské se dočkala neobvyklé dvojí korunovace. Po ukončení 2. světové války a odsunu německého obyvatelstva v roce 1946 se korunka stala nezvěznou. Vytvoření nové zlaté korunky ozdobené českými rubíny zajistili v 80. letech

Vitráž, která zakrývá výklenek, kde jsou uloženy ostatky Marie Magdaleny Kade

Uložení ostatků Marie Magdaleny Kade do výklenku ve filipovské bazilice 13. 1. 1994, modlitbu pronáší biskup Josef Koukl

20. století němečtí katolíci sdružení v Ackermann-Gemeinde. Korunku nejprve 10. dubna 1985 ve Vatikánu požehnal papež Jan Pavel II. Sochu Panny Marie Filipovské korunoval při mši svaté ve Filipově dne 16. května 1985 pražský arcibiskup František kardinál Tomášek. V té době nebyl obsazen biskupský stolec v Litoměřicích, proto mši svatou celeburoval pražský arcibiskup.

Poutní kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů

Monumentální kostel se dvěma věžemi v průčelí byl postaven v novorománském stylu. Jeho dispozice navázala na polohu milostné kaple Uzdravení nemocných. Jednolodní kostel měří od

Milostná kaple. Mozaika zjevení Panny Marie dne 13. 1. 1866. Foto Jiří Stejskal

Milostná kaple a poutní kostel ve Filipově před rokem 1945

vstupu k hlavnímu oltáři 47 m a na šířku 19 m. Chrámová loď je vysoká 19 m.

V poutním kostele i milostné kapli původně dostaly prostor dekorativní malby, četné mozaiky i bohatě zdobené vitráže. Stávající podoba interiéru baziliky minor ve Filipově je výsledkem generální opravy poutního místa z let 1979–1984. Původní výraznou barevnost stěn poutního kostela a milostné kaple nahradily tlumené odstíny. V kostele se již nenachází početné sochy a v příčné lodi boční oltáře.

V neděli 11. října 2015 celebrouval Jiříkovský farář a rektor baziliky minor Jozef Kujan SDB v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipově 130. slavnost výročí posvěcení chrámu.

Socha Panny Marie Pomocnice křesťanů

V presbytáři poutního kostela je socha Panny Marie Pomocnice křesťanů. Nejedná se o milostnou sochu, ale právě Panně Marii Pomocnici křesťanů byl kostel ve Filipově roku 1885 zasvěcen.

Obraz Matky ustavičné pomoci

Součástí bočního oltáře v hlavní lodi kostela ve Filipově je milostný obraz

Matky ustavičné pomoci. Kopii obrazu pro kolej redemptoristů ve Filipově požehnal v Římě papež Leo XIII. Kopie milostného obrazu byla od roku 1893 součástí exerciční kaple sv. Františka v klášteře redemptoristů ve Filipově. Po roce 1950 byl obraz přenesen do interiéru poutního kostela.

Varhany

Velmi kvalitní dvoumanuálový mechanický kuželový nástroj s opusovým číslem 44 postavila v letech 1887–1888

Festival Varhanní hudba. Foto Ivo Šafus

varhanářská firma Hermann Eule z Budyšína. Restauraované varhany jsou výjimečným nástrojem, vyrobeným význačnou německou varhanářskou firmou. Umožňují autentickou interpretaci především romantické varhanní literatury 19. století.

Filipovský betlém

Stávající velký kostelní betlém v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů zpodobňuje Svatou rodinu, pastýře a mudrce. Na vzniku betlému se podíleli řezbáři z Jižního Tyrolska a Šluknovska. Celý komplet vznikl postupně od roku 1926 do roku 1934. Betlém je

k vidění celoročně. Stojí v místnosti poblíž hlavního oltáře, která původně sloužila jako zpovědnice pro neslyšící.

Vitráže

Vitráže pochází z dílny saského tvůrce vitráží Carla Ludwiga Türckeho. Zakladatel tradice moderní sklolamalby v Žitavě dodal do kostela ve Filipově šest vitráží. Najdeme je v příčné lodi. Jedná se o vitráž s motivem Nejsvětějšího Srdece Ježíšova, sv. Františka Xaverského, sv. Antonína Paduánského, sv. Markéty Marie Alacoque, Neposkvrněného Srdece Panny Marie a sv. Terezie od Ježíše.

Varhanní festival

Mezinárodní festival Varhanní duchovní hudba ve Filipově / Geistliche Orgelmusik in Filippendorf se v bazilice minor pořádá od roku 2007. Je ojedinělý tým, že jej pravidelně navštěvují posluchači z Česka a Německa. Nabízí koncerty varhanní hudby doplněné o hru na sólové nástroje a zpěv. Koncerty probíhají každou neděli od července do srpna. Festival připravuje občanské sdružení Arte Musica z Jiříkova a spolupřádá Římskokatolická farnost Jiříkov a Gymnázium Varnsdorf – Akademie příslibu.

Poutní tradice ve Filipově

Události ve Filipově od samého počátku vyvolaly velký zájem poutníků. Již v průběhu výstavby mariánského kostela v 70. a 80. letech 19. století navštěvovaly poutní místo desítky tisíc lidí ročně. Putovali sem z okolních vsí i ze vzdálenějších míst. Podle dobových zpráv víme, že v létě přicházelo „každou neděli a každý svátek tolik poutníků, že příbytky kolem místa milosti přeplněny jsou a že v mnohém příbytku 40–50 jich na noclehu jest, mnoho jich zůstane také v nedalekém Georgswaldu (Jiříkově)“. Kolem roku 1905 se zmiňuje padesát tisíc poutníků ročně. Procesím přicházelo kolem třiceti až padesáti.

Listinou z 5. dubna 1897 udělil papež Leo XIII. odpustky těm věřícím, kteří v den pouti navštíví poutní kostel a milostnou kapli ve Filipově a po zpovědi a příslušných modlitbách přistoupí ke svatému přijímání.

Věhlas Filipova překračoval hranice států i vyznání. Putovali sem Němci, Češi, katolíci i protestanti. Filipov se

Interiér baziliky minor. Foto Jiří Stejskal

svou proslulostí a četností zázračných uzdravení mohl měřit s dalšími vyhlášenými evropskými poutními místy.

Díky opakujícím se zprávám o uzdravení nemocných na přímlyvu Panny Marie byl Filipov počátkem 20. století nazýván „Lurdy severních Čech“ (případně „Malé Lurdy“, „Rakouské Lurdy“). Do poutního kostela ve Filipově přicházelo údajně na sto tisíc poutníků ročně. Našli bychom mezi nimi poutníky z dnešního Česka, Saska, Slezska, Rakouska i Maďarska. Zprávy o uzdravení na přímlyvu Panny Marie Filipovské přicházely i ze zámoří.

Přichozí se mohli ubytovat a občerstvit v řadě hostinců, restaurací, kaváren a hotelů v obci Filipov, další našli v Jiříkově. Svoje služby nabízel klášterní hotel (Kloster Hotel, dnes zbořeno) za poutním kostelem a hotel Zlatý anděl (Hotel Goldener Engel, dnes zbořeno) poblíž vstupu do kostela. K dispozici byla prodejna sošek, obrázků a růženců v klášteře redemptoristů. Devocionálie před 2. světovou válkou prodávalo rovněž sedmadvacet obchodníků v obci Filipov.

Druhá publikace „Bazilika minor Panny Marie, Pomocnice křesťanů ve Filipově. Průvodce po stavební historii a uměleckém významu“ přibližuje na osmačtyřiceti stranách stavební historii poutního místa. Nabízí řadu dosud nepublikovaných historických zobrazení a stavebních plánů kaple a kostela. Obě publikace budou od prosince 2015 k dostání přímo v bazilice minor ve Filipově a dále v rumberské Loretě a informačních centrech a knihkupectvích Českého Švýcarska a Šluknovska.

Připravila Klára Mágrová
Foto: archiv farnosti

Jako poděkování za vyslyšení prosb a zázračná uzdravení věnovali poutníci votivní tabulky a obrazy. Po roce 1893 se umísťovaly do exerciční kaple sv. Františka v klášteře redemptoristů.

Redemptoristé a Filipov

Duchovní správu mariánského kostela ve Filipově a péči o poutníky zajišťovala v letech 1885–1950 Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele z přílehlé koleje. O příchodu redemptoristů rozhodl litoměřický biskup Emanuel Jan Schöbel. Redemptoristé obývali klášterní budovu postavenou v letech 1884–1885 a později několikrát rozšířenou. Po roce 1945 nahradili redemptoristy německé národnosti ve Filipově čeští redemptoristé. Působili zde až do pátku 14. dubna 1950, kdy byl klášter ve Filipově při tzv. Akci K násilím zrušen.

Bývalá klášterní budova ve Filipově se v 50. letech 20. století využívala pro potřeby internovaných řádových sester. V 60. letech 20. století budovu spravovali vojáci. Od roku 1971 slouží domovu důchodců (dnes Domov srdce v dlaních). V roce 2014 byla budova bývalého kláštera ve Filipově vrácena na základě zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi do majetku Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Objekt je nadále využíván pro sociální účely.

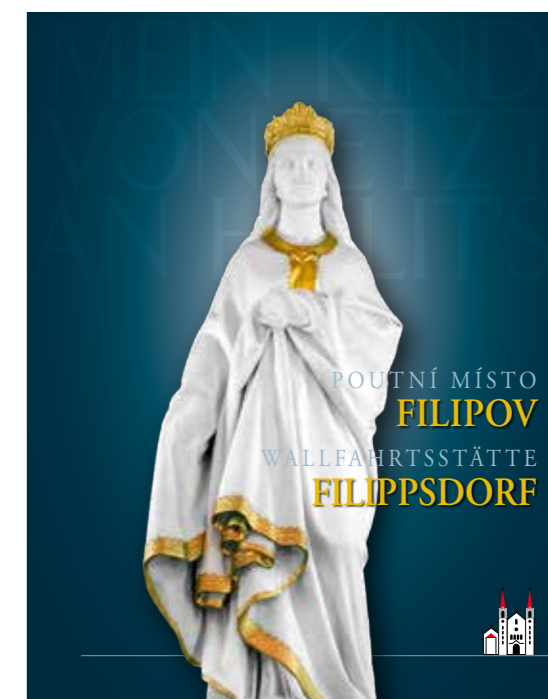
Filipov v publikacích

Při příležitosti 150. výročí poutního místa Filipov připravila Římskokatolická farnost Jiříkov vydání dvou publikací. Reprezentativní publikace „Poutní místo Filipov“ nabízí na šedesáti stranách aktuálních fotografie architektury milostné kaple a poutního kostela, dále snímky ze mší svatých a varhanního festivalu. Fotografie v průběhu roku 2015 pořídil fotograf Jiří Stejskal z Jiřetína pod Jedlovou. Doplnují je krátké česko-německé popisky.

Bazilika minor Panny Marie, Pomocnice křesťanů ve Filipově

PRŮVODCE PO STAVEBNÍ HISTORII A UMĚLECKÉM VÝZNAMU

POUTNÍ MÍSTO
FILIPOV
WALLFAHRTSSTÄTTE
FILIPPSDORF

Dodnes zaznívá z Filipova poselství velmi laskavé

P. Jozef Kujan SDB je farářem Římskokatolické farnosti Jiříkov a rektorem baziliky minor Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipově. Je členem salesiánské komunity se sídlem v Teplicích. Bydlí na faře v Rumburku. V Jiříkově–Filipově působí od 1. září 2006.

Narodil se v Bratislavě. Dvacet let žil v obci Letničie. Za litoměřickou diecézi vystudoval Římskokatolickou cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Praze se sídlem v Litoměřicích. Studium bohosloví ve slovenské Trnavě mu z politických důvodů nebylo umožněno.

Ve kterých farnostech jste dosud působil a co vás přivedlo do Jiříkova?

Nejprve jsem od roku 1985 působil jako kaplan v Mělníku u pater Sikyty. Krátce jsem byl na faře v Liblicích. Po sametové revoluci a ustanovení salesiánské komunity jsem přišel do Mělníku, následně do Rumburku, Teplic a v roce 2006 do Jiříkova. Tehdy jsem měl na výběr, zda při střídání kněží v rámci míst, která salesiáni převzali do své péče, odejít do salesiánské komunity v Prostějově, Ostravě nebo Rumburku. Protože jsem toto město znal ze svého předešlého působení a měl zde spoustu známých, vybral jsem si komunitu v Rumburku a stal se farářem v Jiříkově. Vyštěřil jsem zde P. Pavla Tichého.

Proč si salesiáni vybrali právě toto místo? S jakým úmyslem převzali do své péče farnost v Jiříkově a poutní místo Filipov?

Po válce, v listopadu 1947 přijal biskupské svěcení salesián Štěpán Trochta a byla mu svěřena litoměřická diecéze. V diecézi působil sto sedm českých a sto německých kněží místo předválečných osmi set čtyř duchovních. Nedostatek kněží vyřešil biskup Trochta přizváním salesiánských kněží z Čech a Moravy. Po roce 1989 se otevřela možnost, aby salesiánští kněží působili v řádných komunitách. Salesiánská provincie požádala o to, aby salesiáni mohli převzít farnost Jiříkov s poutní bazilikou minor Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipově. Zvláště se o to zasazoval tehdejší provinciál P. Benno Beneš. Poutní místo

bylo salesiánům blízké už svým zasvěcením. Navíc díky své poloze těsně u státní hranice s Němcem vytvářelo dobré předpoklady

pro rozvíjení mezinárodních kontaktů – zvláště s Němci a Poláky. S tímto úmyslem začali v Jiříkově působit čtyři kněží salesiáni, později ve spolupráci s dalšími dvěma salesiány v Rumburku. Dnes o Jiříkov a Filipov pečuje jeden salesián.

Kolik lidí dnes navštěvuje pobožnosti ve Filipově?

Návštěvnost se o běžné neděli a každého 13. dne v měsíci ustálila kolem osmdesáti lidí. Z toho němečtí věřící tvoří nadpoloviční většinu příchozích. Početně patří mše svatá na Šluknovsku k těm nejnávštěvovanějším. Na hlavní pouť 13. ledna přichází asi tisíc poutníků. Několik set lidí přijíždí

na májovou pobožnost, kterou ve Filipově pořádají němečtí farníci z farnosti Schirgiswalde a Neugersdorf–Ebersbach. Slušně jsou navštěvované letní varhanní koncerty během mezinárodního festivalu. Vyhledávají je zvláště čeští posluchači. Na jeden koncert jich přichází kolem sto až sto padesáti.

Přiblížíte nám poselství Panny Marie Filipovské pro současné farníky a poutníky?

Zjevení Panny Marie Magdaleně Kade bylo spojeno s náhlým uzdravením. Další uzdravení už nebyla provázána žádným zjevením, ale dodnes zaznívá z Filipova poselství velmi laskavé: „Mé dítě, od nynějška se to hojí!“ To zahrnuje nejen bolesti těla, ale také bolesti duše. Těch je jistě více. Lidé to vnímají, a proto také opakovaně přicházejí na toto místo milosti. Je zvláštní, že spíš to jsou lidé z blízkého i vzdáleného okolí než lidé místní. Ti jsou zatím pořád ještě v početní menšině. Ale i to se už „začíná hojit“. Stále více si i představitelé města Jiříkov začínají uvědomovat význam tohoto poutního místa.

Můžete se s nám podělit o příběhy, s nimiž se v poutním kostele ve Filipově setkáváte?

Když mluvím s lidmi, přicházejícími do Filipova, dost často slyším, že jejich pouť má konkrétní náplň. Buď přicházejí poprosit o pomoc za někoho blízkého, nebo přicházejí poděkovat za pomoc. Pouť jako projev vděčnosti bývá velmi častým motivem. Dost často to v posledních letech bývají případy vyléčení z rakoviny. Během mého působení ve Filipově jsem zatím nezaznamenal případ, kdy by byl nějaký vozíčkář uzdraven podobným způsobem jako chromá Magdalena Langhans z Jiříkova. K jejímu náhlému uzdravení došlo v lednu 1867 krátce před prvním výročím zjevení Panny Marie ve Filipově.

S jakými radostmi a bolestmi máte spojený Filipov?

Byl jsem zvyklý na provoz v kostelech farních. Toto je nová zkušenost, protože účastníci bohoslužeb ve Filipově se neustále obměňují. Filipov je mariánské poutní místo, místo bohatě obdařené milostmi, jejichž velikost

a význam postupně odkrývám a objevuji. Pro mne je velikou ctí, že jako salesián mohu spravovat baziliku minor zasvěcenou Panně Marii Pomocnici křesťanů.

A bolesti? Poutní bazilika ve Filipově má svoji zvláštnost v tom, že nemá zázemí. Dřívější exerciční a poutní dům, který je s bazilikou minor propojen i stavebně, je dnes využíván jako domov pro péči o seniory. Naštěstí se s vedením domova dalo domluvit na využití některých jejich služeb.

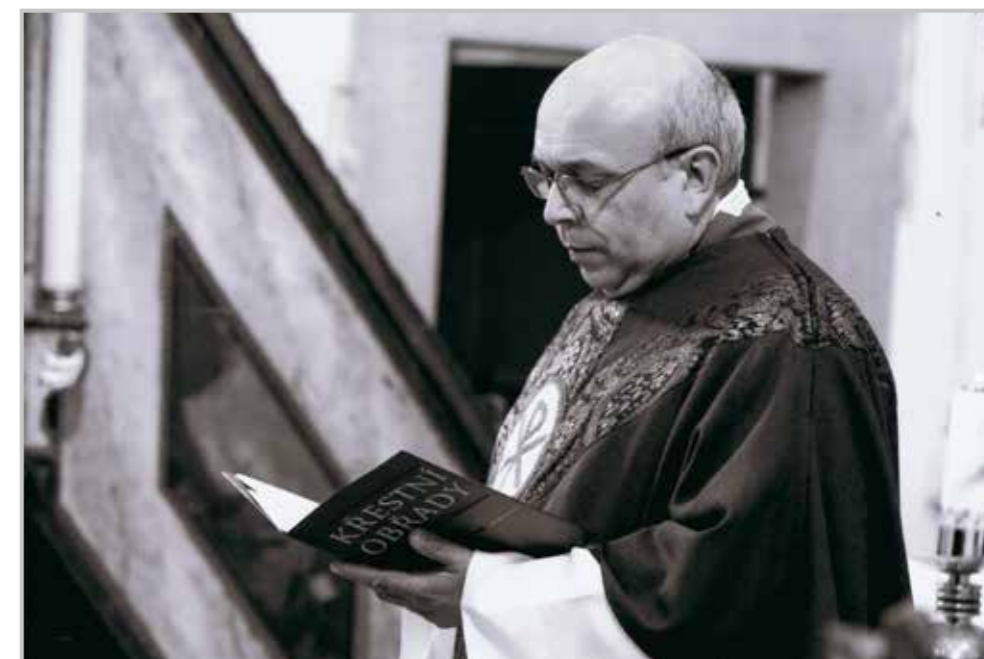
Podělte se s námi o vaše plány do budoucna?

Kromě běžných udržovacích prací bych v nejbližší době rád věnoval síly a prostředky na vy-

budování bezbariérových toalet a nového přívodu elektřiny do filipovského kostela. V posledních letech se farnost opakovaně věnuje opravám střechy a okapů. Rovněž končí životnost krytiny na střeše celého kostela. Od roku 1985 až do dneška probíhaly na poutním kostele jen udržovací práce. Po třiceti letech nazrál čas provést další zásadní stavební opravu. Pro návštěvnost baziliky bude naší snahou zajistit přístupnější prostor i mimo dobu bohoslužeb. Průběžně se rozšiřuje počet pravidelných mší v bazilice.

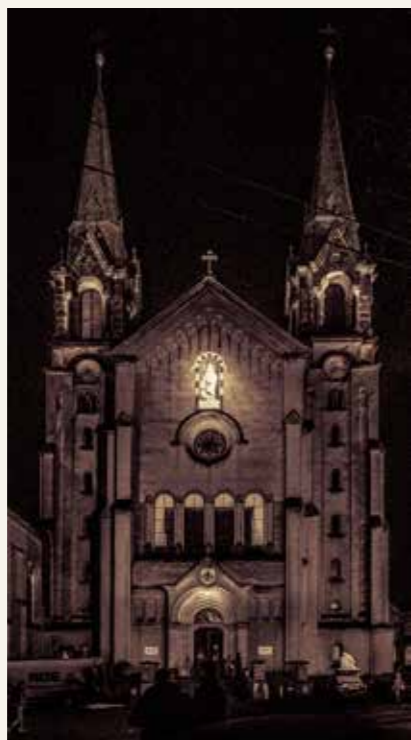
Ptala se Klára Mágrová

Foto: Jiří Stejskal, archiv ŘKF Jiříkov a osobní archiv

Bratři a sestry,

každý rok do Filipova na „více než jitrní“ mši svatou putujeme rádi, protože ve svých srdcích sem neseeme své drahé, rodiny a přátele, i když noční cesta, pro mnohé z vás několikahodinová, bývá dramatická i nebezpečná, ale přece přitažlivá. Člověku je téměř vlastní pouštět se do věcí ne hned jistých a ověřených. Skutečné bezpečí však nám dává Bůh a pokoj duše můžeme zakoušet právě proto, že o pevné Boží dlani či náruči víme. Pak se lze odhodlaně vydávat i na nevyšlapané cesty i strmé stezky. Letos si chceme společně připomenout významné filipovské jubileum: 150 let od chvíle, kdy s velkou pravděpodobností, téměř jistotou, nebe toto místo „políbilo“. Snad se ani důvěrněji nedá vystihnout skutečnost, že Boží služebnice Maria tajemně, ale zřetelně sdělila nemocné Magdaleně Kade: „Mein Kind, von nun an wirst du geheilt! – Mé dítě, od nynějška budeš zdráva!“ Stalo se tak. Uzdravila se. Začala plnohodnotně žít. Její vlastní životní pokračování po uzdravení si téměř logicky můžeme představit, když si vybavíme evangelní událost, kdy Ježíš velmi rychle uzdravuje tchyni apoštola Petra: ona vstala a obsluhovala je. Svůj dík za uzdravení vyjadřuje službou. Nedovedu si představit, že by po uzdravení Magdalena Kade udělala něco jiného. Vděčnost Bohu, Lékaři, vyjadřovala jistě službou druhým. Ostatně Mariin chvalozpěv „Magnifikat“ opěvuje Pána Boha a Maria se v něm považuje za služebnici všech, a to navíc služebnicí nepatrnou. Magdalena Kade, sama pevně přesvědčena o působení Boží milosti na přímluvu Panny Marie, nemohla vidět lepší perspektivu a znát jinou ambici, než být také služebnicí.

Když se k nevěšdní podivuhodné filipovské události tohoto dne vyjadřoval během svého pontifikátu tehdejší litoměřický biskup Augustin Pavel Vahala, vyslovil se tímto způsobem: „Byla to mimořádná milost uzdravení.“ – „Auserordentliche Gnadenheilung.“

V letošním jubilejním roce Filipova na měsíc září připravujeme konferenci, která by mohla ze shromážděných, dosud i málo publikovaných historických pramenů více přiblížit a objasnit „Filipovskou událost“ s poukazem na to, že naše litoměřická diecéze má svá tajemství i bohatství. Stopadesátileté dějiny zdejšího poutního mariánského místa nesporně svědčí předně o tom, že každé Bohem omilostněné místo na Zemi je mimořádné a přitahuje lidi, jak vidno i v noci. Maria, Prostřednice všech milostí, takovým místům je vždy nablízku. Člověk tam nachází posilu a pokoj. Jistě i vás dojí má, že každoročně 13. ledna o čtvrté hodině ranní naši společnou eucharistickou bohoslužbu začínáme v přílehlé kapli v prostoru nebeského políbení: v naprostém tichu. Posvátné ticho léčí! Připojuji i druhé zdejší svědectví, to-

tiž že Filipov, ležící na česko-německé hranici, poutníky nerozděluje. Naopak! Spojuje, a zde přítomným fenoménem nebeského uzdravení nabízí podnět a výzvu k ochotě uzdravování lidských vztahů asi tak, jak to pochopili naši zemští rodáci a zakladatelé Ackermann-Gemeinde dnes právě před 70 lety v bavorském Mnichově.

Milí přátelé, bratři a sestry, putováním do Filipova se zde můžeme dostat do větší Boží blízkosti. Naše pouť, mnohdy tak náročná, naše modlitby, projevy kajícího, důvěra v Boha, toto omilostněné místo oživuje a nás posvěcuje. Každá pouť má několik etap, má i svůj návrat domů. Prosím, podělte se o dnes zde přijatá Boží dobrodiní se svými domácími, ale i se všemi, se kterými se u vás i mimo váš domov setkáte. Amen.

Foto: Petr Zatloukal/Člověk a víra

ZVONOV S Radkem Rejškem za zvony kostelů litoměřické diecéze

Letos na podzim jsme téměř dokončili fotografování a dokumentaci vybraných zvonů pro reprezentativní publikaci „Zvony litoměřické diecéze“, která by měla spatřit světlo světa v průběhu následujícího kalendářního roku. Když jsme před třemi lety s touto prací začali, zdálo se nám to dosti jednoduché – od autora textů, našeho předního kampanologa Radka Lungy, jsme si nechali vytipovat asi dvě stě lokalit se zajímavými zvony s tím, že každý z deseti vikariátů diecéze zde bude zastoupen asi dvaceti věžemi. Hned na začátku totiž bylo jasné, že sestavit podobný podrobný katalog zvonů na způsob knihy Václava Uhlíře „Varhany královéhradecké diecéze“ je v případě zvonů vzhledem k současnému stavu dochovaných doku-

Za zvony cestou necestou

mentací a znalostí takřka nemožné. Dalším velkým problémem byla předpokládaná jistá vizuální jednotvárnost tématu. Fotografie jednotlivých zvonů vcelku, následně pak různých typických detailů – a co dál? Obavy z toho, že by takto pojatá publikace byla asi dost nudná, nás donutily přemýšlet v tom smyslu, že každý úsek knihy věnovaný konkrétnímu zvonu nebo konkrétnímu souboru zvonů na jedné věži by měl být nesen nějakým příběhem – ať už faktickým (osudy zvonů či legendy o nich) nebo vizuálním (pozoruhodné prostředí věže, působivé zasazení kostela s věží do krajiny, střídání ročních období, zajímavé okolnosti provázející fotografování a dokumentaci a podobně). Fotograf Miroslav Zelenka vsadil na skutečnost, že zvon jako takový sice má být v centru pozornosti na obrázku, ale současně je nutné divákovi alespoň latentním způsobem zprostředkovat okolnosti vzniku fotografie. Takže publikace bude barevná, ač to bude znamenat o dost vyšší cenu. Fotografie vznikaly v rozmezí tří let, a tak se na exteriérových snímcích podařilo působivě zachytit atmosféru všech čtyř ročních období. Jako poněkud překvapivou skutečnost musím konstatovat i to, že fotografie samotných zvonů mají svébytnou, a přitom dosti odlišnou náladu v zimě nebo v létě, a to přestože není skrz okenice vidět zasněženou okolní krajinu nebo naopak letním vedrem rozpalené město.

Zvonice při kostele Nanebevzetí Panny Marie v Krupce

Fotografování a dokumentace zvonů byly v několika případech doprovázeny i dobrodružnými okolnostmi, z nichž některé budou v publikaci zmíněny. Jistým dobrodružstvím, a to i psychicky náročným, byla v některých případech i samotná cesta do zvonového patra věže. Přestavte si pocit, že stoupáte

do neznámých temných prostor s nefunkčním osvětlením po žebříku, na němž můžete jen tak lehce důvěřovat sotva každé třetí příčce, ruce a nohy se vám boří do zaschlého i čerstvého holubího trusu, a když vaše hlava mine spíše symbolickou dřevěnou podlahu a vyhoupne se do vyššího patra věže, vyděsí vás hlasité pleskání křídel vyplašených ptáků zmateně poletujících po uzavřeném prostoru. Jejich pud sebezáchovy ve spojení s davovou hysterií je nutí opustit uzavřené patro věže za každou cenu a všemi způsoby, takže narážejí i do vás samotných, a pokud vám jejich zobáky nezpůsobí poranění, tak v lepším případě skončíte s hromádkou exkrementů ve vlasech... V letních měsících jsou pak velmi nepříjemným zpestřením „živá“ vosí nebo sršní hnízda. Spící netopýři, kterých se mnoho lidí štítí, jsou naproti tomu roztomilá nevinná zvířátka k pomazlení...

Když jsme pořizovali poslední sérii fotografií zvonů v teplickém vikariátu, měli jsme možnost prožít vý-

Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Dubí

sloveně dobrodružné cesty hned dvě. V prvním případě to byla cesta na zvonici při kostele Nanebevzetí Panny Marie v Krupce. Zvonice stojí ve strmém svahu nad kostelem a v současné době k ní nevede vůbec žádná legální přístupová cesta. Stavba je to nádherná a zvon uvnitř památný a po všech stránkách skvostný. Je dílem zvonářů Gabriela a Zachariáše Hillgera, kteří jej odlili v roce 1627. Ale dostat se k tomuto zvonu znamenalo absolvovat výstup neprostopupnými křovinami zarostlou strání. Že by se k dokumentaci zvonů také občas hodila mačeta, mě skutečně nenapadlo. Při zpáteční cestě, kterou jsme absolvovali již za úplné tmy, se mi nechtěně podařilo projít vzrostlým šípkovým keřem. Starý svetr, který jsem měl na sobě, jsem doma rovnou vyhodil a na podrápané ruce a nohy jsem se raději ani nedíval. A o den později jsme naši akci zakončili výstupem na velmi vysokou a pozoruhodnou věž architektonicky cenného a krásného kostela v Dubí. Ta věž má však jednu „malou“ vadu – přes její účtyhodnou výšku nevedou do otevřeného zvonového patra vůbec žádné schody. Šplhá se po žebřících, které jsou zde zřejmě již z doby stavby kostela, a jejich současný stav vyvolává oprávněné pochybnosti o jejich další životnosti a bezpečnosti. Zvon jménem „Anděl Strážce“ odlitý v roce 1925 Rudolfem Pernerem však stál za tu námahu, stejně jako nebývale krásné pohledy do okolní krajiny.

Radek Rejšek,
diecézní kampanolog a organolog

Vinzenz Luksch

Osobnost Vinzenze Luksche není čtenářům Zdislavy zcela neznámá, neboť v letošním lednovém čísle byl v souvislosti s výstavou k výročí Diecézního muzea zmiňován jako jeho zakladatel. Vedle toho jej odborná veřejnost zná jako autora soupisu památek litoměřického okresu, který se však dočkal tisku až nyní, takřka 100 let od jeho sepsání.

Vinzenz Luksch pocházel ze Sutomí u Lovosic, kde se v rodině tamního učitele Vinzenze Luksche a jeho manželky Františky narodil 28. května 1845. Od 11 let studoval biskupské gymnázium v Bohosudově, následně absolvoval litoměřický kněžský seminář a po vysvěcení na kněze v roce 1868 působil v duchovní správě v Chabařovicích. Takřka celá 70. léta 19. století však strávil usilovným studiem teologie nejprve v Římě a následně v Praze. Zejména pobyt ve „věčném městě“ jej měl zásadním způsobem nasměrovat k zájmu o historii a umění.

Pro Lukschovy další osudy byl zlomový rok 1879, kdy jej biskup Antonín Ludvík Frind jmenoval profesorem církevních dějin při litoměřickém bohosloveckém učilišti. V následujících takřka třech desetiletích tak mohl zásadním způsobem ovlivňovat vzdělání a formaci budoucích diecézních kněží, a to nejen v pohledu na minulost, ale i v oboru církevního práva, jehož výuka mu byla rovněž svěřena.

V roce 1885 s podporou nového litoměřického biskupa Emanuela Jana Křtitele Schöbela založil již zmíněné Diecézní muzeum. Cílem této instituce nebyla pouze prezentace špičkového umění, ale

v prvé řadě snaha o záchranu uměleckých děl z celé diecéze. Luksch měl zvláště na mysli předměty ohrožené např. přestavbami kostelů, nahrazováním původního mobiliáře pseudoslohovými objekty či rozvojem nových kultů, kdy se na oltáře dostávaly kupř. sošky Panny Marie Lourdské a „staré“ obrazy a sochy končily v depozitářích a na kůrech. Tento cíl se Lukschovi podařilo v hojně míře naplnit, neboť do 1. světové války v muzeu shromáždil takřka 250 předmětů (soch, obrazů, knih, mincí, litur-

gických rouch atd.). V roce 1892 byl pak z Lukschovy iniciativy založen spolek, který svou činností muzeum podporoval.

Od poloviny 80. let 19. století působil Luksch rovněž na poli „státní“ památkové péče, když se stal korespondentem a posléze konzervátorem c. k. Centrální komise pro umělecké a historické památky. Jeho úkolem bylo památky nejen dokumentovat, ale zejména chránit, dbát na jejich dobrý stav a navrhovat jejich opravy. Lukschovy kompetence však nebyly zdaleka takové, jakými státní památková péče disponuje v současnosti. Zásadní podíl měl kupř. na opravě litoměřické katedrály (1912–1913), kostela v Konojedech nebo na rekonstrukci zříceného průčelí staré litoměřické radnice.

Z této činnosti přirozeně vyplývala dokonalá znalost regionu, díky níž byl na počátku 20. století osloven, aby vypracoval soupis památek litoměřického okresu v rámci tehdy běžícího projektu umělekohistorické topografie všech okresů v Čechách, který zaštiťovala Archeologická komise při České akademii věd a umění. Vinzenz Luksch přistoupil k tomuto úkolu velmi zodpovědně a zpracovával jej takřka dalších 20 let. Obdivuhodný je především jeho široký archivní výzkum, díky němuž získal řadu cenných informací kupř. o autorech různých uměleckých děl. Vyzdvihnout lze rovněž jeho precizní a podrobné popisy architektury jednotlivých objektů.

„Soupis historických a uměleckých památek v politickém okresu Litoměřice“ můžeme nepochybně označit za Lukschovo životní dílo, a to i s tím vědomím, že krátce po odeslání tohoto rukopisu do Prahy Vinzenz Luksch zemřel. Stalo se tak 18. srpna 1920 v jeho vile na Rybářském náměstí, kde dnes sídlí Hospic sv. Štěpána. Za účasti biskupa Grosse, četných kněží a široké veřejnosti byl o dva dny později pohřben na litoměřickém městském hřbitově.

*Mgr. Martin Barus, archivář
Biskupství litoměřické*

Vinzenz Luksch a jeho sto let starý soupis uměleckých památek Litoměřic a okolí

Biskupství litoměřické a Ústav dějin umění Akademie věd České republiky v současnosti připravují k vydání prakticky sto let starý rukopis česko-německého kněze a konzervátora Ústřední komise pro památkovou péči Vinzenze Luksche popisující památky Litoměřic a bývalého okolního tzv. politického okresu. Kromě jiného by měl vyjít jako připomínka kulatého výročí

Litoměřice, Kostel svatého Václava, celkový pohled, foto počátek 20. století (Ateliér Holetschke, Ústav dějin umění AV ČR, sbírka Staré fotografie)

Diecézního muzea. Vznikl v prvních 20 letech 20. století v rámci úspěšného společného projektu Archeologické komise České akademie věd a umění a Společnosti pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách (Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen), který do počátku 2. světové války zmapoval více než třetinu území Čech a byl mimochodem jediným vědeckým podnikem, na kterém v meziválečném Československu čeští a němečtí vědci spolupracovali.

Jeho publikované svazky jsou díky své kvalitě a podrobnosti stále základní umělekohistorickou a historickou literaturou, přesahující regionální význam.

Vlivem vnějších okolností nebyl litoměřický svazek nikdy vydán, a to i přes skutečnost, že jedinečným způsobem zaznamenává tehdejší stav památkového fondu a podává podrobný obraz často dnes výrazně proměněných, či dokonce zaniklých památek. S rezervou může text posloužit i jako fundovaný průvodce po městě.

Vinzenz Luksch byl erudovaným historikem, který si již od 90. let 19. století jako dopisovatel, posléze konzervátor c. k. Ústřední komise pro památkovou péči a zakladatel a dlouholetý kurátor litoměřického Diecézního muzea intenzivně rozšiřoval své vzdělání v umělekohistorické oblasti, čemuž nasvědčují kvalitní popisy, spolehlivá datace i dobrý přehled o literatuře. Kvalita jeho litoměřického soupisu je prověřena řadou let, kdy v kopiích strojopisného přepisu putoval mezi zdejšími odborníky i laickými zájemci o památky města i okolního regionu jako nejspolehlivější zdroj informací o těchto objektech.

V řadě Fontes historiae artium nakladatelství Artefactum Ústavu dějin umění AV ČR naváže tato publikace již na tři takto vydané rukopisy soupisů památek vzniklými v rámci téhož projektu pro předválečné okresy Pardubice, Ledec nad Sázavou a Frýdlant v Čechách.

Již na počátku přípravy vydání bylo rozhodnuto pomoci obecnému zpřístupnění německy psaného textu jeho překladem a následným vydáním v dvojjazyčné německo-české verzi. V letošním roce vyjde první

svazek věnovaný městu, do budoucnosti se plánuje i svazek druhý pro politický okres Litoměřice.

Nedílnou součástí knihy budou původní plány a kresby pořízené na počátku minulého století pražským malířem Zikmundem Rudlem. Ty budou opět vzhledem ke snazší přístupnosti textu, ale i ke zvýšení atraktivnosti celé publikace doplněny dobovými fotografiemi z počátku 20. století. Vlastní soupis bude uveden texty věnovanými zákulisí vzniku rukopisu i velmi zajímavé osobnosti jeho autora, nedílnou součástí bude samozřejmě podrobný rejstřík. Celkově by kniha měla mít rozsah cca 400 tiskových stran se 100 fotografiemi, kresbami a plány.

*Mgr. Kristina Uhlíková, Ph.D.
Ústav dějin umění Akademie věd ČR, v.v.i.*

K vydání soupisu památek Litoměřic od Vinzenze Luksche

Když jsem v roce 1998 nastoupila do svého prvního zaměstnání na Biskupství litoměřické, vídala jsem tehdejšího kancléře a diecézního konzervátora dr. Jaroslava Macka listovat opatrně a s velkou úctou v knize vázané v červených deskách a se zlaceným nápisem Luksch – Beschreibung der Altertümlichkeiten v Leitmeritz. Brzy jsem tento svazek začala také používat, neboť v něm byla řada cenných informací o památkách a dějinách Litoměřic. A nebyla jsem jediná. Všichni, kteří se Litoměřicemi zabývali, nemohli toto dílo opomenout.

Šlo o strojopis, který pořídil po 2. světové válce z původního rukopisu Vinzenze Luksche významný litoměřický kunsthistorik dr. Otokar Votoček se svojí manželkou. Svědkem jim v tom byla jejich dcera Eva, dnes restaurátorka Biskupství litoměřic-

Litoměřice, Kostel Zvěstování Panny Marie, celkový pohled od jihu, foto kolem roku 1870 (Oskar Kramer, Ústav dějin umění AV ČR, sbírka Staré fotografie)

Litoměřice, Kostel Všech svatých, severní fasáda se zvonící, pohled z Dlouhé ulice, foto před rokem 1918 (Ústav dějin umění AV ČR, sbírka Staré fotografie, původem z Centrální komise pro památkovou péči)

kého. Po Litoměřicích pak kolovalo několik kopií tohoto strojopisu a rukopis zmizel neznámo kam, až se ho podařilo při práci na edici nalézt v Akademii věd ČR.

S přáním vydat soupis jsem se čas od času setkávala, zároveň se ale objevoval povzdech, že je pouze v němčině. I když se s pokusy o publikování rukopisu setkáváme jak za života jeho autora (zemřel v roce 1920), tak po jeho smrti, o čemž svědčí „aktualizace“ v podobě vpisků Ericha Tursche za první republiky, k vlastní realizaci došlo až v roce 2013, tedy přibližně sto let od jeho napsání. Biskupství litoměřické kontaktovalo Ústav dějin umění Akademie věd ČR, který již několik let vydává edice dosud nepublikovaných soupisů tehdejších politických okresů, a téměř okamžitě začala spolupráce na vydání. Velkými podporovateli a pomocníky se stali dr. Ilona Kotyzová, ředitelka litoměřického okresního archivu, a dr. Jan Štíbr, ředitel litoměřické galerie.

Je velkou radostí, že soupis vychází a že je dvojjazyčný – německo-český. Český čtenář tak nebude postaven před nutnost vlastního překladu složitě stavěných vět a terminologie Vinzenze Luksche, ale bude se moci opřít o překlad germanisty dr. Jana Kvapila. A německý čtenář nebude ochuzen o originální podobu soupisu.

*Mgr. Jana Chadimová
Biskupství litoměřické*

Stejně jako ostatní charity v České republice i po celém světě, také Diecézní charita Litoměřice vnímá současnou uprchlickou krizi velmi intenzivně, a nejen proto, že již několik let provozuje Poradnu pro uprchlíky a migranty, kterým se vždy v jejich nelehké situaci snažila pomáhat. Pomáhá i nyní těm, kteří musí odcházet ze svých domovů.

Činnost Diecézní charity Litoměřice, ale také ostatních charit litoměřické diecéze, spočívá především v pomoci lidem, kteří dorazili na území České republiky, a jelikož kvůli nepříznivé situaci v jejich rodné zemi nemají doklady, byli zadrženi v zařízení pro záchyt cizinců. Koordinaci charitní pomoci uprchlíkům v litoměřické diecézi má na starosti **Marie Haufová**, vedoucí poradny Diecézní charity Litoměřice (včetně Poradny pro uprchlíky a migranty), se kterou jsme mluvili o současné situaci.

Jak vnímáte současnou uprchlickou krizi? Máme se opravdu bát?

Uprchlickou krizi osobně vnímám jako vyústění dlouhodobě neřešených problémů. Uprchlíci, kteří utíkají před válkou, chtějí jen šanci k důstojnému životu. Strach a obavy z nového a cizího je oprávněný. Nenechme se ale tímto strachem již dopředu svazovat.

Máte zkušenost s přílivem uprchlíků z předchozích let?

V poradně pro uprchlíky a migranty pracuji již deset let, ale s podobným množstvím uprchlíků jsem se ještě nesetkala.

Odkud přicházeli lidé, kteří doposud navštěvovali nebo stále navštěvují charitní poradnu pro uprchlíky a migranty?

Poradnu navštěvují cizinci, kteří v České republice žijí již delší dobu. Jedná se převážně o lidi z Mongolska, Vietnamu, Ruska, Ukrajiny, Slovenska, Rumunska a Polska.

S čím nejčastěji lidem v poradně pomáháte?

Vzhledem k tomu, že poradnu navštěvují cizinci, kteří žijí v České republice již delší dobu (někteří i přes pět let) řešíme obdobné problémy a starosti jako kdyby se jednalo o občana České republiky.

Například mohu uvést tento příklad: Mladá rodina z Mongolska se přestěhovala do nájemního bytu, kde řádně platila nájem i služby. Při ročním vyúčtování po nich majitel bytu požadoval uhradit nedoplatek za vodu. Po bližším prostudování nájemní smlouvy a kontrole uhrazených platek vyšlo najevo, že majitel bytu odváděl do společného fondu minimální zálohy, a tak vznikl nedoplatek.

Nedílnou součástí práce v poradně je i pomoc s vyplňováním různých formulářů a psaní různých žádostí.

Vzrostl v poslední době počet návštěvníků poradny?

V souvislosti s uprchlickou krizí počet lidí v poradně nevzrostl. Poradnu navštěvují cizinci, kteří zde dlouhodobě žijí a pracují.

V čem konkrétně spočívá současná pomoc Charity? Kde a jak pomáháte?

Charita pomáhá hned v několika rovinách. V rámci uprchlické krize vyhlásila materiální i finanční sbírku na pomoc uprchlíkům. Díky těmto prostředkům mohla vyslat dva kamiony do Slovinska. V uprchlických centrech v zahraničí se také již vystřídalo 78 charitních dobrovolníků. Charita také spustila registrační web, kde se shromažďují nabídky pomoci pro uprchlíky. V neposlední řadě pomáhá i uprchlíkům, kteří jsou zadrženi na našem území.

Diecézní charita Litoměřice na základě dvouměsíčního vyjednávání začala poskytovat volnočasové aktivity v zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové. Kapacita zařízení byla v průběhu uprchlické krize postupně navyšována z 270 na 700 lůžek. Nyní

je v zařízení deset lidí. Volnočasové aktivity jsou poskytovány dobrovolníky Diecézní charity Litoměřice vždy o víkendů jednou za 14 dní. Tyto volnočasové aktivity nejsou jen pro děti, ale i pro dospělé. V současné době mohou být tyto aktivity uskutečněny díky finanční pomoci Farní charity Stodůlky. Diecézní charita se také zapojila do pomoci s organizováním humanitárního skladu šatstva pro potřeby cizinců v zařízení pro zajištění

cizinců v Drahonicích u Lubence. Provozování humanitárního skladu bude zajišťovat Oblastní charita Most.

Odkud lidé nejčastěji přicházejí? Myslím současnou uprchlickou vlnu.

Nejpočetnější skupina je ze Sýrie, Afghánistánu, Iráku, Eritreje a Nigérie.

Jaké ohlasy na vaši pomoc uprchlíkům od veřejnosti dostáváte? Je vítaná, nebo spíše kritizovaná? Můžete uvést konkrétní příklad?

Ohlasy na pomoc ať už uprchlíkům či cizincům jsou vesměs pozitivní. Samozřejmě se objevují i jednotlivci, kteří vyjadřují nelibost nad naší pomocí cizincům s odůvodněním, že existují lidé, kteří by si zasloužili naši pomoc více. Jako příklad současného rozpoložení veřejnosti k cizincům mohu uvést situaci, která se mi stala před nedávným časem. Doprovázela jsem paní-cizinku na autobus. Vzhledem k tomu, že je to muslimka, měla závoj, který zahaloval vlasy. V průběhu naší cesty k autobusové zastávce jsem měla možnost zahlédnout hned několik lidí, kteří na nás hleděli s nenávistí. Pár lidí dokonce

od nás odstoupilo do „bezpečnější“ vzdálenosti. Urážky a nadávky jsou pro tuto paní na denním pořádku. Sama přiznává, že by občas pro ni bylo lepší nerozumět a nemuset tak poslouchat urážky na svou osobu, přestože nikomu neublížila.

Hodně lidí je přesvědčeno, že k nám proudí především takzvaní ekonomičtí uprchlíci, kteří vlastně naši pomoc nepotřebují. Můžete toto tvrzení potvrdit, nebo vyvrátit?

Ženevská konvence z roku 1951 definuje uprchlíka jako osobu, která „se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti...“ Důvodem příchodu uprchlíků do Evropy je neschopnost místních mocenských struktur zajistit jim základní ochranu a jistoty (politické, sociální a ekonomické) před fatálními důsledky.

...

Šentilj

Diecézní charita Litoměřice vyslala také pětičlenný tým dobrovolníků do Šentilj na slovinsko-rakouské hranici. Ti zde pracovali společně se slovinskou Charitou a dovezli také materiální pomoc složenou převážně ze zimního oblečení a trvanlivých potravin. Denně pomáhali asi tisícovce uprchlíkům na jejich cestě:

Jak jsem poznala uprchlíky v Šentilj Překotné události v Evropě poslední dobou rozdělují (nejen) českou společnost na dva názorové tábory. Obavy z přílivu uprchlíků se zvyšují a není se čemu divit, v současnosti údajně čelíme největší uprchlické krizi od druhé světové války.

Nejistota je pochopitelná. Situace je nová, neznámá, u veřejnosti kolují názory, že lidé, co k nám do Evropy míří, přicházejí z úplně jiné kultury, naprosto neslučitelné s kulturou naší, je tedy přirozené se bát. Podle informací z médií je snadné uvěřit, že nás zavalí tisíce ekonomických uprchlíků, kteří převálčují naši kulturu, omezí naši svobodu a buď nám vezmou práci, anebo budou žít na sociálních dávkách

a nám nezbude, než je žít. Vůbec přeci nepotřebují pomoc ti mladí silní muži, kteří mají bránit svou zemi. Mají drahé telefony, nechávají po sobě jen nepořádek a naši pomoc zneužívají!

Mohla jsem se ale také přiklonit na stranu druhou a věřit, že přicházejí chudí a bezbranní lidé, kteří utíkají před válkou, jsou ale vzdělaní a kultivovaní a naši společnost obohatí, nabídnou své pracovní síly.

Když jsem dostala nabídku jet pomáhat do uprchlického tábora, váhala jsem, zda je naše pomoc vůbec potřeba. Pokud se ale něco podobného organizuje, nějaká potřebná tam asi budou, říkala jsem si, tak jsem souhlasila. Zároveň to bude příležitost udělat si vlastní názor.

Pod vedením Diecézní charity Brno, která již intenzivně vyjížděla s dobrovolníky a materiálem na různá místa Evropy, jsme v Diecézní charitě Litoměřice sestavili pětičlenný tým a nashromáždili věci, které byly v daném místě aktuálně potřeba. Náš cíl byl Šentilj na slovinsko-rakouských hranicích.

Překvapení z vybavení místního uprchlického tábora a ze zajištění logistické podpory několika organizacemi bylo nemalé. Kromě Charity, která je složená převážně z dobrovolníků a Červeného kříže, zde působí také Filantropie, UNHCR a slovinská armáda. Rychle jsem ale pochopila, že takové zařízení není pro uprchlíky na jejich cestě samozřejmostí, ale spíše oázou. Několik vytápěných stanů s vojenskými lehátky, mobilní toaletní budky, dokonce i pár umyvadel, jídelní stan, sklad ošacení a jako bonus ordinující lékař. Jediné, co narušovalo prozatím poklidnou atmosféru, byli všudypřítomní vojáci

vyzbrojení samopaly. Uprchlíci žádají.

První kontakt s „uprchlickou vlnou“ jsem pozorovala zpozzdálí. Přijel vlak, který na první pohled vypadal jako nákladní. Nic se nedělo. Po chvíli ho oboustoupili vojáci a bušením samopalů na vagóny a pokřiky „Go! Go!“ vyháňali cestující z vlaku. Vybavila jsem si záběry z transportu Židů za druhé světové války... Na ty, kteří začali vystupovat z vlaku, byl opravdu smutný pohled. Ženy s dětmi v náručí, muži ověšení taškami, staří a nemocní lidé, někteří na invalidním vozíku. Někdo měl smutný pohled upřený k zemi,

jiný se zmateným pohledem pozoroval okolí, jedna paní se nás plaše zeptala, kde vůbec je...

Možná jsou mezi nimi ekonomičtí uprchlíci, miliony lidí ale prchají před bombardováním a chemickými zbraněmi, před mučením a otročováním, před násilím. Když jsem se setkala s těmito lidmi osobně, neřešila jsem důvod, proč utíkají. Předem mnou stáli zbědovaní, vyčerpaní a nevyspalí lidé, kteří prostě potřebovali jíst a pít a také obléci si něco teplého na sebe. Žádní mimozemšťané, jak nám někdy uprchlíky vykresluje média, ale lidé jako my. A k mému překvapení, v chování velmi podobní Čechům

NAKLADATELSTVÍ A KNIHKUPECTVÍ PAULÍNKY

On-line knihkupectví: www.paulinky.cz
Objednávky: objednavky@paulinky.cz
Jungmannovo náměstí 18
110 00 Praha 1,
Tel: 224 818 757

**Sophie de Mullenheim
Kde jsi, Elisabeth?**

Dobrodružství začalo ve chvíli, kdy Emilie našla dopisy, které jistá Charlotte psala své sestře Elisabeth. Nyní napínavý příběh pokračuje pátráním po adresátce dopisů. Podává se Emilii a její kamarádce nalézt Elisabeth? Pokračování knihy Podepsána Charlotte.
Brož., 270 str., 289 Kč

Paulínky v kuchyni

V nedávné době komunita sester paulínek oslavila 20 let přítomnosti v České republice a letos slaví na celosvětové úrovni stoleté jubileum. Chceme alespoň symbolicky prostřít náš domácí stůl a nabídnout vám několik našich vlastních receptů. Naši komunitu tvoří sedm sester, z nichž pouze jedna je Češka. Recepty budou tedy rozmanité, z různých světových kuchyní, a je na co se těšit.
Barevná, brož., 96 str., 159 Kč

**Papež František
Milosrdenství**

Výběr z papežových zamyšlení nad Božím milosrdenstvím z promluv pronesených v prvních dvou letech jeho pontifikátu. Papež František často boří naše „zaběhané“ představy o správném životě. To jen potvrzuje, že Svätý otec mluví ve stejném duchu jako Ježíš a zvěstuje tutéž dobrou zprávu: Jsme přijati a milováni Bohem.
Brož., 102 str., 105 Kč

**Walter Ciszek
On mne vede**

Walter Ciszek již popsal svou zkušenost ze sibiřských gulagů v knize S Bohem v Rusku. Po jejím vydání mu čtenáři často kladli otázku: Jak jste to mohl přežít? Ve své druhé knize se tedy opět ohlíží za tím, co zakusil, a vydává svědectví o své víře a o mocném působení Boží prozřetelnosti.
Váz., 304 str., 315 Kč

**Zuzana Holasová
Popoupo (CD)**

Čtyři děti se záhadným způsobem dostanou do příběhu hry, kterou si samy vymyslely. Pravidla, která pro hru stanovily, se najednou mění ve skutečnost a děti tak okamžitě pocítí následky svých dobrých či špatných rozhodnutí. To jim, a stejně tak čtenář, postupně otevírá oči i srdce. Knižní bestseller.
CD, 300 min., 229 Kč

Evangelium na každý den 2016

Evangelijní úryvek příslušného dne je doprovázen krátkým komentářem od S. Faustiho. Evangelium dne je uvedeno v plném znění. Nechybí odkaz na ostatní liturgická čtení a informace o slavnosti, svátku či památce daného dne.
Brož., kapesní formát, 480 str., 99 Kč

Zdislava – časopis litoměřické diecéze

Vydavatel: Biskupství litoměřické. **Adresa redakce:** Biskupství litoměřické – diecézní časopis Zdislava, Dómské náměstí 9/9, 412 88 Litoměřice (zdislava@dltm.cz). **Za obsah** časopisu odpovídá P. Stanislav Příbyl (pribyl@dltm.cz). **Redakce:** Jana Michálková (michalkova@dltm.cz). **Grafická úprava:** Miroslav Zelenka. **Tisk:** Tiskárna PRIMA, s. r. o. (zelenka@primatisk.net). **Objednávky a distribuci** zajišťuje Biskupství litoměřické (zdislava@dltm.cz), tel. (+420) 416 707 535-6. Nevyžádané příspěvky nevracíme. Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení příspěvků. Registrace MKČR E7397. ISSN 1211-3042 © Biskupství litoměřické

Diecézní charita Litoměřice pomáhá tam, kde je potřeba

Někteří mohli působit dojmem, že pomoc, kterou nabízíme, považují za samozřejmost, netroufno si je ale soudit, nevím, co za jejich vnějšími projevy stojí... V drtivé většině jsme se však setkávali s lidmi velmi vděčnými, pokornými a slušnými.

A že po sobě zanechávají nepořádek a věci, které dostanou, vyhazují? Systém, do kterého jsou zařazeni a kterým jim pomáhá utéci před útrapami, jim často nedává jinou možnost... Za materiální pomoc, která je jim nabídnuta, jsou bezesporu vděční a nejdnou jim zachrání život nebo alespoň pomůže zmírnit jejich strádání. Ne vždy je ale možné vše, co potřebují, pobrat a ne vždy je reálné sbalit ve spěchu vše, co by se hodilo na cestu.

Odjezdy z tábora byly v převážné většině velmi hektické. Lidé netuší, kdy dostanou další možnost pokračovat v cestě. Jakmile se k nim tedy dostane informace, že mohou právě odjet, na nic nehledí a spěchají pryč, což také vysvětluje nepořádek po jejich odjezdu. Pokud jim to ale bylo jen trochu umožněno, většina se snažila po sobě uklidit. Dva mladí muži dokonce vzali pytle a v jídelně sbírali odpadky po ostatních.

Nerada bych, aby mé vyprávění působilo příliš jednostranně a ani nechci nikoho přesvědčovat o tom, jací ti lidé, kteří hledají útočiště v Evropě, vlastně jsou. K tomu má týdenní zkušenost nestačí. Určitě ale vím, že mezi uprchlíky výrazně převažují ti, kteří naši pomoc potřebují, ať už je důvod jejich cesty jakýkoliv. A těmto jsem pomáhala ráda.

Chci se vrátit domů... (příběh jednoho z uprchlíků)

Mladý muž z Libanonu utíká se ženou, čtyřletým synem a čtyřměsíční dcerou, na cestě jsou již 15 dní. Cestu zahájili v malém člunu, v Řecku jim pomohla policistka na lepší loď, v Turecku se k nim nechovali dobře, hlavně k dětem, tak pokračují dál. Na své cestě se

Dobrovolnický tým Diecézní charity Litoměřice

měli možnost jednou umýt. Za pomoc ve Slovinsku jsou velmi vděční. Libanon považuje za nejkrásnější zemi pro život, má zde dům a dva psy, jakmile to bude možné, chce se vrátit, nyní to ale nejde. Vyhrožovali mu, že ublíží dětem, zavřeli ho do vězení a vzali pas, neví, kdy kde spadne bomba... Byl svědkem, kdy voják ubližoval asi čtyřletému chlapci,

nemohl nic udělat, zabili by ho... Cesta sem ho stála už několik tisíc dolarů. Peněz měl dost, už ale docházejí. Žena stále pláče, on plakal také... Doufá, že se dostane do Německa, kde mu slíbili pomoc přátelé.

Připravila Edith Kroupová, DCH Litoměřice. Foto: archiv DCH Litoměřice

V kempu zůstávají pouze lidé, kteří mají někoho blízkého v nemocnici. Tyto děti čekají na nemocné rodiče

150 let poutního místa Filipov

Mons. Jan Baxant, litoměřický biskup

Jubilejní rok

Výroční poutní slavnost 13. 1. 2016, 4.00 hod. ráno

Foto: Petr Zatloukal • Člověk a víra

Mons. Wolfgang Ipolt, biskup z Görlitz

Bazilika minor Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Filipově v roce 2016

Římskokatolická farnost
JIŘÍKOV

Bazilika minor Panny Marie
Pomocnice křesťanů ve Filipově

150. výročí zjevení Panny Marie ve Filipově

Pořad bohoslužeb:

- Úterý 12. 1. 2016, 17.00 hod., večerní mše sv.
- **Středa 13. 1. 2016**, 4.00 hod. ráno pontifikální mše sv.,
celebruje Jan Baxant, litoměřický biskup a Wolfgang Ipolt, zhořelecký biskup,
9.00 hod. mše sv. v německém jazyku, 10.30 hod. česká mše sv. a 17.00 hod.
česko-německá mše sv.
- **Oktáv zjevení:** 14. 1. – 20. 1. 2016, 17.00 hod. mše sv.
- **Prohlídky poutního kostela s průvodcem:** 14. 1. – 20. 1. 2016,
13.00–16.00 h.

- Sobota 16. 1. 2016, 10.00 h., bazilika minor ve Filipově
Představení publikací a komentovaná prohlídka. Pořádá ŘKF Jiříkov.

- 15. 2. 2016, 18.00 h., Městské divadlo Varnsdorf
Přednáška o stavební historii poutního kostela ve Filipově.
Pořádá Kruh přátel muzea Varnsdorf a ŘKF Jiříkov.

- 13. 5. – 30. 10. 2016, středa–neděle, bazilika minor ve Filipově
Poutní místo Filipov (1866–2016). Česko-německá výstava.
Pořádá ŘKF Jiříkov.

- Pátek 10. 6. 2016, 20.00–22.00 h., bazilika minor ve Filipově
Noc kostelů 2016 ve Filipově. Pořádá ŘKF Jiříkov.

- 3. 7. – 28. 8. 2016, neděle od 14.00 h., bazilika minor ve Filipově
Varhanní duchovní hudba ve Filipově. 10. ročník mezinárodního festivalu.
Pořádá Arte Musica o. s. ve spolupráci s ŘKF Jiříkov a Gymnáziem Varnsdorf.

- Pondělí 12. 9. 2016, Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě
150 let Filipova. Česko-německá konference. Pořádá Biskupství litoměřické
ve spolupráci s ŘKF Jiříkov. Doprovodný kulturní program.

- Úterý 13. 9. 2016, 10.30 h., bazilika minor ve Filipově
Slavnost výročí korunovace Panny Marie Filipovské. Mše sv. při příležitosti
90. výročí korunovace sochy. Od 9.30 h. komentovaná prohlídka pro účastníky
česko-německé konference.

Ul. Na Vyhlídce, Jiříkov-Filipov
GPS: 50°58'50.47"N, 14°35'50.21"E

Duchovní správa: Římskokatolická farnost Jiříkov,
Náměstí 5/2, 407 53 Jiříkov
tel. +420 739 905 907
e-mail: jirikovrkf@seznam.cz

Mše sv.: Neděle od 10.30 hod., 13. dne v měsíci od 10.30 hod.,
1. sobota v měsíci od 10.30 hod.

Eucharistická adorace: 1. sobota v měsíci od 9.30 hod.

www.poutni-mista-sluknovsko.cz

Bazilika Filipov

Partneři:

